

NEDELJSKI

10. APRILA 2011

► Doktor po duši

Študij medicine je Richard Fuisz uspešno končal na Georgetown Medical School in še danes pravi: »Sem zdravnik, torej je pri meni medicina vedno na prvem mestu.«

Korenine

13

► Lepotice komunizma

Fuisz je v Ameriki ustanovil tudi modno agencijo Seline in pomagal pri prihodu ruskih lepotic s tekmovalnj za mis Sovjetske zveze v Združene države Amerike.

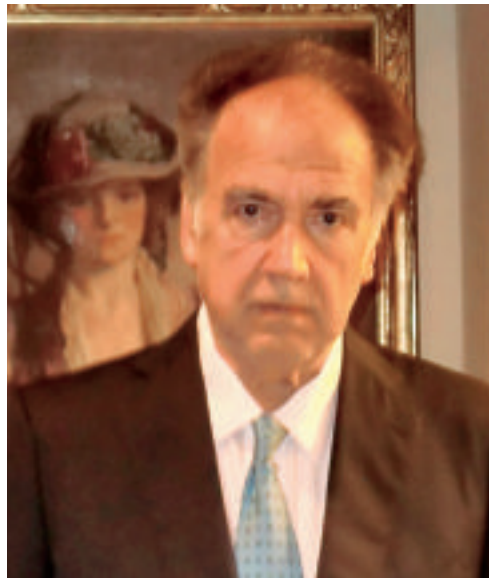
Posel brez meja

RICHARD CARL FUISZ, ZDRAVNIK, IZUMITELJ, PODJETNIK

Nikar ne pozabimo, od kod smo

SLOVENEK V ZDA

Eden najbolj uglednih ameriških inovatorjev in izumiteljev, podjetnik s skoraj rekordnim številom patentov je slovenskega rodu in razmišlja o vrnitvi

»Slovenci počenjate neverjetne stvari, ki jih poznamo tudi v Ameriki. Lahka Pipistrelova letala na primer in zmanjševanje porabe letalskega goriva, pa uspehi vinarjev, kakršna je družina Kristančič v Brdih, in še slovenski nogomet. Vse to daje prepoznavnost.«

Brane Šalamon

Življenjske zgodbe so včasih neverjetne, sploh pa zgodbe, v katere smo tako ali drugače vpleteni Slovenci ali potomci slovenskih izseljencev. In te zgodbe so za nas zanimive, še posebej pomembne, ko govorimo o tistih, ki so v svetu in življenju marsikaj dosegli, pa jih morda niti ne opazimo.

Vsaj pri nas je manj znano ime Richarda Carla Fuisza, ki se je rodil v Betlehemu v ameriški zvezni državi Pensilvanija. Njegov oče Anton Fujs je bil rojen v vasi Krog pri Murški Soboti in kot toliko Prekmurcev se je v iskanju kruha izselil v Ameriko. Njegova mama Margaret Matuš je bila sicer rojena v pensilvanski Betlehemu, vendar staršem iz prekmurske vasi Dolenci, ki so se prav tako preselili v Ameriko. Danes 72-letni Richard Carl Fuisz je končal študij biologije na univerzi Georgetown in potem še študij medicine na Georgetown Medical School.

Ponosen na državljanstvo
Vaši starši so iz Slovenije, tedanje Jugoslavije emigrirali v ZDA. Koliko ste vedeli in koliko veste o domovini svojih staršev?

»Zelo veliko vem o Sloveniji in tega sem se zavedal še kot otrok, saj je k nam v Ameriko prihajalo na obisk veliko sorodnikov in prijateljev. In še danes imamo veliko sorodnikov v okolici Murske Sobotne. Na obrobju Betlehema smo imeli kmetijo, res ni bila podobna kakšni prekmurski, pa vendar – bil je nekakšen domač občutek. Doma nismo govorili slovensko, ker so starši hoteli, da bi odlično govoril angleško, kar je bila seveda osnova za moj kasnejši študij. In ta povezava s slovenskimi koreninami je ostala, postajala vedno bolj močna, celo tako, da sem lani postal tudi Slovenec, torej imam ameriško in slovensko državljanstvo. Priznam,

da se bil na to zelo ponosen, sedaj poskušajo slovensko državljanstvo pridobiti tudi moji otroci. To je najboljši način, da se ta osnovna vez s Slovenijo nadaljuje tudi iz roda v rod in da seveda nikar ne pozabimo, od kod smo. In to je tudi moj majhen prispevek k temu, da pomagam pri prispeljavanju Slovenije v Ameriko.«

Vsaj iz naše perspektive je bil začetek vaše kariere zelo zanimiv, da ste po končanem študiju medicine celo igrali v zdravstvenih filmih, nastopali na televiziji in morda bi postali celo kongresnik.

»Res sem imel celo to srečo, da sem igral zdravnika v številnih izobraževalnih filmih, in to v času, ko je bil ameriški predsednik Lyndon Johnson (1963–1969, op. p.). Tedaj se je namreč pokazala zanimiva priložnost, da sem združil svoje znanje medicine z znanjem komunikacije in to mi je pozneje v življenju velikokrat pomagalo. Vojsko sem zapustil kot polkovnik in potem sem se lotil ustanavljanja podjetij, v katerih smo se ukvarjali predvsem z izumi. To je bila možnost, da pokažem, kaj znam. Pozneje so mi pri tem pomagali tudi otroci. Sedaj moj sin Joseph vodi Fuisz Pharmaceutical Company, kjer se ukvarjamo s tehnologijo za farmacevtsko industrijo. Moj najmlajši sin Justin in hči Jessica sta na primer odgovorna za izume in uvajanje patentov in izboljšav v računalniški industriji. In lahko se pohvalim, da si oboja prizadevata, da bi pridobila tudi slovensko državljanstvo, ker se vsi skupaj zavedamo, da je naša družina zrasla v Sloveniji in da je pravzaprav Slovenija naš izvirni dom.«

S tem ko ste v Ameriko pripeljali sovjetske lepoticke, ste gotovo prebili led?

»To je bilo v času, ko je bil ruski veleposlanik v Ameriki Anatolij Dobrinin in prav takrat se je začela Sovjetska zveza odpirati na številnih po-

dročjih. Takrat sem našel v Rusiji svojega poslovnega partnerja Mihaila Hodorovskega, ki je bil tedaj vodja mladih komunistov in se je takoj vključil v odpiranje ruskega gospodarstva. Danes je zaprt (obtožen je poneverb kot nekdanji direktor ruske naftne družbe Jukos, op. p.) in o tem nerad govorim. Je pa bila Seline osnova za poznejši razvoj na tem področju in s tem sem zadovoljen, da sem jim odprl pot.«

Richard Carl Fuisz ni samo zdravnik, je predvsem podjetnik, ki je svoje znanje znal uporabiti. Bil je ustanovitelj in soustanovitelj mnogih podjetij, od Fuisz Tobacco, Kosmos Pharma do Fuisz Technologies, Medcom, Inc., Unipharm Technologies Ltd. in drugih. In v teh primerih ni slo le za trgovino z zdravstveno in medicinsko opremo, ampak so bila številna njegova podjetja osnova za njegove inovacije, izboljšave in še marsikaj drugega. Njegov prispevek na področju novih medicinskih tehnologij je izredno pomemben, ob tem pa je patentiral še nekaj programske opreme v zvezi z elektronskim poslovanjem, elektronsko pošto in še kaj. Je namreč lastnik več kot 200 patentov.

Morali bomo delati

So ti patenti nastali zato, ker ste hoteli boljše rezultate pri delu?

»Vedno sem iskal boljše načine, da bi prišel do kakšnega rezultata. Res je, da mi vedno ni uspelo, vendar še vedno razmišljam in iščem rešitve. Ja, veliko imam patentov na različnih področjih in res je, da sem trdo delal za to intelektualno lastnino. Zadnje čase imam srečo, da mi pri tem inovativnem delu pomaga starejši sin Joseph. V zadnjem času smo se lotili tudi urarske industrije, kjer razvijamo povsem novo uro Ciperh code watch. Lahko rečem, da smo morda na pragu velikega odkritja. Je pa izredno pomemben vaš prispevek pri patentih in inovacijah na

področju medicine. Je v medicini še toliko neodkritega in nerazvitega?«

»Sami izumi ter inovacije so samo del moje zgodbe. Industrija namreč težko sprejme nove načine in nove rešitve, čeprav so boljši. Torej ko nekaj izumimo, se začne dolgotrajni proces prepričevanja ljudi, naj sprejmejo izum in ga praktično uporabljajo. To je celo veliko bolj zahtevno delo kot samo delo na patentih, izumih in izboljšavah. Na srečo smo bili doslej v industriji s takšnim pristopom uspešni. Pravi izum je tako ali tako vedno pred trenutno tehnologijo, ki jo uporabljamo, zato tudi je izum. Mislim pa, da so pred menoj še pomembni izumi, ker še vedno aktivno delam pri novih projektih in seveda izumih. In priznati moram, da sem ponosen na to, da me številni upoštevajo kot slovenskega izumitelja.«

Očitno niste pozabili na svoje korenine, tudi ko govoriva o štipendijah, ki jih podeljuate na Moravian Academy v vašem rojstnem Betlehemu v Pensilvaniji?

»Te štipendije, ki so namenjene Slovincem in njihovim potomcem, sem uvedel v spomin na mojega starejšega brata Zoltana, ki je umrl v otroštvu. Sicer pa si skupaj s svojimi otroki prizadevam, da bi ponovno odprli slovensko cerkev svetega Jožefa v Betlehemu. To je bila ena od dveh katoliških cerkev, ki so jih v Ameriki

ustanovili priseljenci iz Prekmurja.«

Čeprav imate malo časa, pa vendar, kako gledate na Slovenijo in kakšen bo po vašem mnenju rezultat te svetovne krize?

»Slovenija je kot samostojna država naredila neverjetno uspešno pot in menim, da jo, tudi njeno vladno, spodbujajo in upoštevajo tudi v tujini. Navsezadnje počnete Slovenci neverjetne stvari, ki jih poznamo tudi v Ameriki. Lahka Pipistrelova letala na primer in zmanjševanje porabe letalskega goriva, pa uspehi vinarjev, kakršna je družina Kristančič v Brdih, in ob vsem drugem seveda še slovenski nogomet. Vse to je čudovito delo, ki predstavlja in zastopa Slovenijo v svetu in ji daje prepoznavnost.

Glede krize pa je tako, da verjamem v sposobnost ljudi in predvsem v njihove inovacije in prilagodljivost. Verjamem, da bomo uspeli rešiti krizo in izzive v prihodnosti, res pa je, da je za to potrebno trdo delo slehernega med nami. Na pisalni mizi imam uokvirjeno pismo mojega očeta, ki ga je napisal, ko sem odhajal na univerzo v Georgetownu. Napisal je: »Zelo sem utrujen, vendar pa bi pridelal dober, torej sem pozabil na utrujenost! Kaj je boljšega od tega, takšnega načina razmišljanja?« ■

Orožarski dokumenti

Pogodbe, računi, policijska poročila, dovoljenja za prestop državne meje, zapisniki, ovadbe ...

Več tisoč strani gradiva parlamentarnih preiskovalnih komisij za trgovino z orožjem.

www.dnevnik.si/orozje